

WALDEMAR SEREMAK SAC

MIŁOSIERDZIE BOŻE W ŻYCIU DUCHOWYM ŚW. WINCENTEGO PALLOTTIEGO

Św. Wincenty Pallotti (1795-1850) był kapłanem włoskim, urodzonym i działającym w Rzymie, założycielem Zjednoczenia i Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego. Za głoszenie prawdy o powszechnym powołaniu członków nowego ludu Bożego do apostołstwa – tj. o odpowiedzialności każdego ochrzczonego, a więc także świeckich, za realizację misji apostołskiej Kościoła – i za akcentowanie konieczności jednoczenia się wszystkich wiernych oraz ich wzajemnej współpracy w dziele ewangelizacji, z uznaniem wypowiedziało się o nim wielu papieży (z Janem Pawłem II włącznie)¹ Charakteryzował się on bogatym życiem duchowym. O jego duchowości mówią nam bardzo liczne pisma, które pozostawił, dzieła, których się podejmował, i świadectwa złożone przez współczesnych mu świadków tego, jak żył i czego dokonał. Niezwykle istotnym rysem jego duchowości była fascynacja Miłosierdziem Bożym i miłosierdzie świadczone bliźnim. W dobie szczególnego wyznania przez Kościół wiary w Miłosierdzie Boże, apelu o otwarcie się na nie i wypracowanie w sobie „wyobraźni miłosierdzia” oraz wezwania do wypłynięcia na głębię, na pewno ukazanie roli, jaką odegrało Miłosierdzie Boże w życiu duchowym św. Wincentego Pallottiego, może być pomocne dla członków Kościoła w procesie urzeczywistnienia tego, do czego są oni zobowiązani jako chrześcijanie w realizacji stojących przed nimi zadań, które tak

Dr WALDEMAR SEREMAK SAC – adiunkt Katedry Duchowości Akcji Katolickiej w Instytucie Teologii Duchowości KUL, AL. Raławickie 14, 20-950 Lublin; adres do korespondencji: al. Warszawska 31, 20-803 Lublin, tel. (081) 533-30-24.

¹ Por. S. F r e e m a n, *Św. Wincenty Pallotti jako poprzednik Akcji Katolickiej?*, w: *Akcja Katolicka dzisiaj. Materiały z sympozjum zorganizowanego w Ołtarzewie w dniach 27-29 IV 1995, z okazji 200. rocznicy urodzin św. Wincentego Pallottiego, prekursora Akcji Katolickiej*, pod red. M. Kowalczyka, J. Warzechy, Ząbki 1996, s. 17-25.

wymownie w naszych czasach ukazywał szczególnie Jan Paweł II, tak bardzo zatroskany o to, by wszyscy wierni osiągnęli pełnię życia chrześcijańskiego.

Dla ukazania roli Miłosierdzia Bożego w życiu duchowym św. W. Pallottiego na pewno rzeczą ważną będzie przeprowadzenie analizy jego pism w celu ustalenia, czym jest według niego Miłosierdzie Boże, jak je określał i jakie było jego doświadczenie tego miłosierdzia. Ponadto wskazane będzie znalezienie odpowiedzi na pytanie o postawę, jaką zajmował W. Pallotti wobec Boga, który dał ludziom możliwość poznania tajemnicy Jego miłosierdzia. Konieczne również będzie ustalenie, jak pod wpływem poznanej i uznanej prawdy o tej tajemnicy kształtowało się pełnienie służby przez św. Pallottiego w dziele tegoż miłosierdzia oraz apostołstwo Miłosierdzia Bożego założyciela Zjednoczenia i Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego. Wydaje się, że ważną rzeczą będzie też ukazanie stopnia aktualności poglądów św. Wincentego Pallottiego na temat Miłosierdzia Bożego w świetle *Dzienniczka* św. Faustyny Kowalskiej i nauczania Jana Pawła II dotyczącego tego przymiotu Boga, tzn. przede wszystkim encykliki *Dives in misericordia*.

I. ISTOTA I DOŚWIADCZENIE MIŁOSIERDZIA BOŻEGO W UJĘCIU ŚW. WINCENTEGO PALLOTTIEGO

Dla ukazania, czym według św. Wincentego Pallottiego jest Miłosierdzie Boże i w jaki sposób doświadcza go człowiek, szczególnie pomocne jest przeanalizowanie pod tym kątem dwóch jego dzieł: *Postanowienia i dążenia* oraz *Bóg – Miłość Nieskończona*. Pierwsze z nich jest zbiorem notatek, sporządzanych przez niego w zeszytach i na luźnych kartkach, a następnie zebranych i wydanych w trzech tomikach, z których treści wynika, że wyszły one spod jego pióra w latach 1816-1849. Drugie zaczęło powstawać w 1849 r. Z powodu śmierci autora, która nastąpiła 22 stycznia 1850 r., tj. niedługo po przystąpieniu przez niego do napisania go, jest ono dziełem niedokończonym. Uchodzi ono jednak za dzieło bardzo dojrzałe i jest dla czytelników cennym świadectwem doświadczenia Boga przez tego świętego². Odsłania ono bardzo wymownie jego stosunek do Miłosierdzia Bożego (to, co poznał on na temat tego przymiotu Boga) i ujawnia rolę, jaką to poznanie odegrało w jego życiu duchowym oraz w realizacji zleconego mu przez Boga posłannictwa.

² Por. C. P a r z y s z e k, *Przedmowa*, w: św. W i n c e n t y P a l l o t t i, *Bóg – Miłość Nieskończona*, Warszawa [b.r.w.], s. 4.

Św. Wincenty Pallotti, który pragnął we wszystkich istotach rozumnych, jak pisał, czcić obraz Boga, na którego podobieństwo zostały stworzone³, o Bogu mówił, że jest On „samą Miłością i nieskończonym Miłosierdziem”⁴, „nieskończoną Miłością i nieskończonym Miłosierdziem”⁵, „samym Miłosierdziem, Miłosierdziem wiecznym, nieskończonym, niezmiennym, niepojętym”⁶. Często zwracał się do Stwórcy w słowach: „O, Boże mój i Ojczy, Miłości, Miłości, Miłości niewysłowiona, Miłości nieskończona, Miłości wieczna, Miłości niepojęta, Miłosierdzie moje, Miłosierdzie wieczne, Miłosierdzie nieskończone!”⁷; „Boże mój i Ojczy [...] Dobro nieskończone, Miłości i Miłosierdzie nieskończone, moje Wszystko!”⁸; „O Boże mój i Ojczy, Miłości nieskończona i nieskończone Miłosierdzie mej duszy [...]”⁹; „[...] Miłosierdzie moje niewysłowione, wieczne i nieskończone”¹⁰; „Boże mój i Ojczy, Miłości nieskończona i nieskończone Miłosierdzie”¹¹; „O, Boże mój, nieskończona Miłości mej duszy, Miłosierdzie niewypowiedziane! O Boska pomysłowości Twojej nieskończenie miłosiernej miłości!”¹². Można by więc powiedzieć, posługując się wyrażeniem, które za św. Pawłem (por. Ef 2, 4) zostało użyte przez Jana Pawła II w encyklice *Dives in misericordia* (por. DiM 2), że dla W. Pallottiego Bóg jest Ojcem „bogatym w miłosierdzie” Zwraca się on do Niego jako do Ojca, którego poznaje jako Miłość i Miłosierdzie, „Miłość najmiłosierniejszą”¹³. Miłosierdzie Boże jest, według św. W. Pallottiego, nieskończone, wieczne, niezmiennie, niewysłowione, niewypowiedziane, niepojęte. Jest ono dla niego miłością miłością¹⁴, której sam doświadcza i którą Bóg okazuje wszystkim, całemu światu.

³ Por. W. P a l l o t t i, *Postanowienia i dążenia* [b.m.r.w.], s. 10.

⁴ P a l l o t t i, *Bóg – Miłość Nieskończona*, s. 19.

⁵ Tamże, s. 21.

⁶ Tamże, s. 49.

⁷ Tamże, s. 20.

⁸ Tamże, s. 23.

⁹ Tamże, s. 30.

¹⁰ Tamże, s. 31.

¹¹ Tamże, s. 64.

¹² Tamże, s. 66.

¹³ Tamże, s. 40.

¹⁴ Warto zauważyć, że choć pojęcia „miłość” i „miłosierdzie” nie mają tego samego znaczenia, to są ze sobą wewnątrznie powiązane (por. M. L. C i a p p i, *Od encykliki „Haurietis aquas” do encykliki „Dives in misericordia” Zatwierdzenie i rozwój kultu Serca Bożego, w: Bóg bliski. Historia i teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, red. C. Drążek, L. Grzebień, Kraków 1983, s. 155). To powiązanie bardzo wymownie ukazuje Jan Paweł II w encyklice *Dives in misericordia* (por. 7-8), m.in. mówiąc: „Miłosierdzie jest [...] nieodzownym wymiarem miłości, jest jakby drugim jej imieniem, a zarazem właściwym sposobem jej objawiania się i realizacji wobec rzeczywistości zła, które jest w świecie, które dotyka i osacza człowieka,

tu. W jego pismach możemy przeczytać m.in. następujące słowa: „Bóg jest w swojej istocie miłością wieczną i nieskończenie miłosierną”¹⁵ Miłość – według niego – jest tym, co skłania Boga do okazywania wszystkim i zawsze miłosierdzia¹⁶ Dla św. W. Pallottiego miłość i miłosierdzie leżą u podstaw wszystkich przymiotów Bożych¹⁷ Miłosierdzie Boże znajduje się, według niego, u podstaw działalności Boga na zewnątrz¹⁸ Zauważa, że przedmiotem działania miłosierdzia Bożego jest nędza¹⁹ W swych pismach, zwracając się do Boga, wołał: „Właśnie z tego powodu, że moja dusza swą nędzą przewyższa nędze wszystkich stworzeń, wierzę mocno, o mój Boże, że jestem nad wszystkie stworzenia najwłaściwszym przedmiotem Twego nieskończonego miłosierdzia”²⁰

Miłosierdzie Boże objawiło się – jak zauważa bardzo wymownie W. Pallotti w analizowanym dziełku *Bóg – Miłość Nieskończona*, którego zawartość treściowa składa się z szeregu medytacji – w celu aktu Stworzenia, w powołaniu do istnienia aniołów i człowieka, w tym, co aniołowie czynią dla ludzi, w podtrzymywaniu przez Boga istoty ludzkiej w istnieniu, we wcieleniu się Syna Bożego, Jego obecności w ludzkiej postaci pośród nas i w dziele Odkupienia, którego dokonał, w powołaniu do istnienia Kościoła, w ustanowieniu Najświętszej Maryi Panny Matką Kościoła, tj. naszą matką, w uświęceniu nas przez łaskę chrztu, przez sakrament pokuty i Eucharystii, oraz w napełnieniu nas swymi darami w pozostałych sakramentach. Należy zauważyć, że ostatnia medytacja na temat objawienia się ludziom Miłosierdzia Bożego, zawarta w dziełku *Bóg – Miłość Nieskończona*²¹, dotyczy ustanowienia Najświętszego Sakramentu: uobecnienia się w sposób bezkrwawy ofiary krzyżowej Jezusa Chrystusa, Jego

które wdziera się również do jego serca i może go «zatrącić w piekle» (Mt 10, 28)” (DiM 7). Wyraźnie na to powiązanie wskazuje także tytuł i treść punktu ósmego wspomnianej encykliki Jana Pawła II, zawierających myśl, że doznanie miłosierdzia Bożego to doznanie miłości miłosiernej Boga, „miłości wychodzącej na spotkanie tego, co stanowi sam korzeń zła” (DiM 8), miłości, która okazuje się potężniejsza niż grzech i śmierć (por. tamże).

¹⁵ Por. V. P a l l o t t i, *Propositi ed aspirazioni*, Roma 1922, 497 n.; zob. 500 n.; cyt. za: T. B i e l s k i, *Miłosierdzie Boże w życiu i pismach św. Wincentego Pallottiego*, w: „...Bo Jego Miłosierdzie na wieki” (*Ps 135*), red. L. Balter, Poznań–Warszawa 1972 (Powołanie człowieka, t. 2), s. 279.

¹⁶ Por. B i e l s k i, art. cyt., s. 280.

¹⁷ Por. tamże, s. 279.

¹⁸ Por. tamże, s. 279-280.

¹⁹ Por. tamże, s. 281.

²⁰ P a l l o t t i, *Propositi ed aspirationi*, s. 340 n.; zob. 348 (cyt. za: B i e l s k i, art. cyt., s. 281).

²¹ Por. P a l l o t t i, *Bóg – Miłość Nieskończona*, s. 31.

obecności na ziemi pod postacią chleba i wina, jednoczenia się z nami w komunii św. (eucharystycznej), naszego spotykania się z Nim na modlitwie podczas adoracji Najświętszego Sakramentu, jak napisał W. Pallotti, tego, że: „Przy tak niepojętym bezmiarze swojej nieskończonej miłości i nieskończonego miłosierdzia, Chrystus Pan nie tylko chciał być dla nas Kapłanem i Ofiarą, pokarmem i pożywieniem dla dusz naszych na żywot wieczny, lecz nadto chciał pozostać z nami zawsze w ołtarzach na tronie łaski i miłosierdzia, aby dawać nam wszystko i zawsze z nieskończoną miłością we wszystkich naszych potrzebach obecnego życia, chcąc w ten sposób zaopatrzyć nas we wszystko, byśmy doszli do naszego jedyne, ostatecznego i błogosławionego kresu: pełni zasług, z doskonałością wszystkich cnót i z uczestnictwem w całym Jego najświętszym życiu”²².

Św. Wincenty Pallotti, pisząc o Miłosierdziu Bożym, był więc świadomy, że dzięki temu miłosierdziu człowiek został powołany do bytu i jest podtrzymywany w istnieniu. Przed osobą ludzką otwiera się także perspektywa nieba, istota ludzka może stać się uczestnikiem życia Bożego, a utracone uczestnictwo w życiu Boga na powrót odzyskać, może wciąż pogłębiać więź z Bogiem i zawiązywać oraz pogłębiać więź z bliźnimi. Bóg kocha człowieka, dlatego kiedy ludzie pograżają się w nędzy, w złości, dopomaga im podnieść się z upadku i wzrastać w Jego łasce. Człowiek doświadcza Miłosierdzia Bożego w przebaczeniu, którego dostąpił, w pojednaniu się z Bogiem, w obdarowaniu wszelkim potrzebnym dobrem, w stałej obecności przy sobie Tego, który jest najlepszym Ojcem, w Jego Opatrzności, we wzniosłości powołania osoby ludzkiej, w tym, że blisko każdego dziecka Bożego jest Najświętsza Maryja Panna, ustanowiona dla ludzi ochrzczonych przybraną, ale niezwykle gorąco miłującą, matką.

II. POSTAWA ŚW. WINCENTEGO PALLOTTIEGO WOBEC MIŁOSIERDZIA BOŻEGO

Postawę św. Wincentego Pallottiego wobec Miłosierdzia Bożego na pewno znamionowało ustawiczne pogłębianie się jego wiary, poznania Boga, szczególnie zaś przymiotu Jego miłosierdzia. Zapiski zebrane w dziełku: *Postanowienia i dążenia*, pisane przez autora, podobnie jak dziełko *Bóg – Miłość Nieskończona*, niemal do ostatniej chwili życia, pokazują czytelnikowi, że św. W. Pallotti wytrwale, szczególnie na ważnych etapach swej drogi życiowej,

²² Tamże, s. 88.

zadawał sobie trud szukania Boga, do czego pobudzało go pragnienie poznania Boga oraz Jego woli²³ Stawiał on sobie pytanie o to, kim jest Bóg. Kontemlował oblicze Boga, by Go lepiej poznać²⁴, pogłębiał w sobie znajomość Boga na modlitwie, poprzez rozmyślanie lub rekolekcje. W ten sposób poznawał ten przymiot Boga, jakim jest Miłosierdzie Boże. Ta postawa otwartości na tajemnicę Miłosierdzia Bożego znalazła szczególny wyraz w zapiskach tego świętego, sporządzonych w Camaldoli pod Frascati w lipcu 1839 r., jego ulubionym miejscu modlitwy, a także w dziełku *Bóg – Miłość Nieskończona*.

Owocem coraz głębszego poznania Boga przez tego świętego, a tym samym poznania tajemnicy Miłosierdzia Bożego, był wzrost jego zaangażowania się w Kościele, na polu ożywienia w nim apostołstwa wszystkich stanów, a szczególnie świeckich, oraz jednoczenia wiernych w dziele realizacji misji apostołskiej Kościoła. Świadczą o tym etapy wyłaniania się Zjednoczenia i Stowarzyszenia Apostołstwa Katolickiego oraz świadectwa o życiu duchowym ich założyciela²⁵ Jak już zauważono, tę postawę poszukiwania, zgłębiania, przyswajania sobie tajemnicy Miłosierdzia Bożego znamionowało w życiu duchowym św. W. Pallottiego m.in.: rozważanie dzieł Miłosierdzia Bożego, przede wszystkim stworzenia, wcielenia i odkupienia, tego, co Bóg objawił o swym miłosierdziu na kartach Starego i Nowego Testamentu, w fakcie powołania do istnienia Kościoła i dania nowemu ludowi Bożemu Maryi jako Matki, medytowanie nad dobrem doznany z ręki Boga w całym jego życiu (warto zauważyć, że w dziełku *Postanowienia i dążenia* oraz *Bóg – Miłość Nieskończona* mamy bardzo wiele zapisków o Miłosierdziu Bożym doznany przez samego autora).

Analiza postawy św. W. Pallottiego wobec Miłosierdzia Bożego pokazuje, że prawda o tym przymiocie Bożym była mu bardzo bliska i odgrywała ważną rolę w jego życiu duchowym i posłannictwie. Stanowiła ona zasadniczy element jego duchowości, skłaniała go do zaufania Bogu, Jego miłości miłosiernej, do wyznania wiary w Jego miłosierdzie, pobudzała go do modlitwy, zachęcała do odwoływania się do Bożego Miłosierdzia, do prośby o nie, do dziękowania za nie, a także do uwielbienia Boga, poznawanego tak głęboko w przymiocie Jego miłosierdzia²⁶ Miłosierdzie Boże było przez W. Pallottiego trak-

²³ Por. P a l l o t t i, *Postanowienia i dążenia*, s. 97, 115.

²⁴ Por. tamże, s. 278-294.

²⁵ Por. C. P a r z y s z e k, *Apostolstwo świeckich jako odpowiedź Miłosierdziu Bożemu w pismach św. Wincentego Pallottiego*, w: *Powołanie do apostołstwa*, red. L. Balter, Poznań-Warszawa 1975 (*Powołanie człowieka*, t. 4), s. 324-346.

²⁶ Por. B i e l s k i, art. cyt., s. 271-278.

towane także jako wzór i pobudka do naśladowania tego przymiotu Boga w stosunku do bliźnich. W miłosierdziu dostrzegął on normę, którą chrześcijanie winni uwzględniać w stylu swego postępowania, a więc istotny element duchowości chrześcijańskiej. Poznanie tego przymiotu Boga, jakim jest miłosierdzie, zachęcało go do szukania dróg zbliżenia się do Boga i ustawicznego pogłębiania swej komunii z Nim, wzbudzało dążenie do świętości i do wytrwałego jej pogłębiania w sobie oraz zaangażowania się na rzecz dopomagania innym w procesie uświęcania się i stawania się uczestnikami życia Bożego.

Dla św. Wincentego Pallottiego szczególnym źródłem poznania Miłosierdzia Bożego była kontemplacja Oblicza Jezusa Chrystusa, którego uznawał już w okresie przygotowań do kapłaństwa za Oblubieńca swej duszy²⁷ Pozostało po nim wiele świadectw wskazujących, że duchowość jego znamionował także rys pasyjny, czego szczególnym wyrazem było pragnienie przygotowania się do śmierci m.in. przez słuchanie bezpośrednio przed jej nadejściem opisu męki Pańskiej²⁸ O znaczeniu dla życia duchowego św. W. Pallottiego rozważania męki Pańskiej, kontemplacji oblicza Jezusa umęczonego, świadczy z pewnością jego pragnienie uczestniczenia w cierpieniach bolejącego Jezusa, wyrażone w zapiskach *Postanowień i dążeń*²⁹ Oczywiście czynił on przedmiotem swych medytacji całe życie Jezusa Chrystusa na ziemi, czego ślad, bardzo wymowny, pozostał w niedokończonym, z powodu przedwczesnej śmierci, dziełku *Bóg – Miłość Nieskończona*. Gdy się spojrzy na treść analizowanych tu pism św. W. Pallottiego w świetle encykliki *Dives in misericordia* Jana Pawła II lub *Dzienniczka* św. Faustyny Kowalskiej, łatwo można sobie uświadomić to, że kontemplacja oblicza Jezusa Chrystusa, zwłaszcza rozważanie Jego Męki – do czego Jezus Miłosierny tak często zachęcał św. Faustynę, wielką apostołkę Miłosierdzia Bożego – owocowało poznaniem tajemnicy Miłosierdzia Bożego i rozpaleniem się wielkiej miłości tego świętego do Jezusa Chrystusa, w którym Miłosierdzie Boże w pełni się nam objawiło oraz w którym Bóg dał się poznać jako Ojciec, bogaty w miłosierdzie. Wyrazem miłości W. Pallottiego do Jezusa Chrystusa było pragnienie upodobnienia się do Niego, odzwierciedlenia w sobie Jego cnót, bycia żywym obrazem Jezusa Chrystusa ukrzyżowanego, kierowanie się – jak pisał – czystą miłością, działanie i cierpienie w ukryciu oraz przyjęcie postawy zaufania Bogu, Jego miłosierdziu³⁰ Szczególnym przejawem jego miłości do Boga,

²⁷ Por. tamże, s. 24, 26, 36.

²⁸ Por. tamże, s. 221-228.

²⁹ Por. tamże, s. 232-233.

³⁰ Por. tamże, s. 88, 89, 96, 143, 148, 232, 277, 296.

czci, jaką okazywał miłosiernemu Bogu, było stale pogłębiające się w nim, od chwili wejścia na drogę powołania kapłańskiego, pragnienie okazywania miłosierdzia bliźnim. W *Postanowieniach i dążeniach*, na początku tego zbioru notatek, w zapiskach sporządzonych jeszcze w okresie przygotowań do kapłaństwa, pisał o swym wielkim pragnieniu okazywania miłosierdzia ubogim, zmarłym i duszom czyśćcowym, strapionym, grzesznikom, niewiernym, herezykom i cierpiącym duchowo³¹. Jak pokazuje biografia tego świętego, pragnienie to odczuwał do końca życia. To, czego pragnął, stało się dla niego zadaniem, którego realizacja doprowadziła go do aktu heroicznej miłości bliźniego, przez co spełnił słowa Jezusa Chrystusa wypowiedziane w Kazaniu na górze: „Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią” (Mt 5, 7) i „Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny” (Łk 6, 36). Św. Wincenty Pallotti pełnił m.in. funkcję kapelana wojska, chorych przebywających w szpitalach i więźniów. Gorliwie służył penitentom w konfesjonale, jako szafarz Bożej łaski udzielanej człowiekowi w sakramencie pokuty.

O postawie św. W. Pallottiego wobec Boga bardzo wiele mówi jego modlitwa. Jak wynika z analizy pism, które pozostawił, charakteryzowało ją to, że zwracał się w niej do Boga, odwołując się do Jego miłosierdzia³².

Owocem poznania przez niego tajemnicy Miłosierdzia Bożego i jego stosunku do Boga, jako Ojca bogatego w miłosierdzie, było żarliwe pragnienie służenia innym³³. Należy przy tym zauważyć, że uważał on, iż najcenniejszym przejawem miłosierdzia świadczonego bliźnim jest troska o ich dusze, o ich zbawienie³⁴. Szczególnym wyrazem jego troski o zbawienie innych, a tym samym o przyczynienie się do tego, by cały świat mógł poznać i ukochać Jezusa Chrystusa³⁵, a więc świadczenia bliźnim miłosierdzia, było wzbudzanie w nich wiary. Skłoniło go to do zaangażowania się na rzecz budzenia wśród wiernych świadomości, że wszyscy ochrzczeni są odpowiedzialni za realizację misji apostoelskiej Kościoła, tj. są powołani do apostołstwa, i że powinni współdziałać w dziele ewangelizacji, co zaowocowało – jak już to zostało zauważone – zainicjowaniem przez niego Zjednoczenia i Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego, a także uznaniem go za prekurso-

³¹ Por. tamże, s. 25-31.

³² Por. np. *Postanowienia i dążenia*, s. 277; *Bóg – Miłość Nieskończona*, s. 84.

³³ Por. S. Z a r z y c k i, *Miłosierdzie w działalności apostoelskiej św. Wincentego Pallottiego*, w: *Oblicza doskonałości chrześcijańskiej*, red. M. Chmielewski, Lublin 1996, s. 191-205.

³⁴ Por. św. W. P a l l o t t i, *Pisma dotyczące Zjednoczenia Apostolstwa Katolickiego*, w: *t e n ż e, Wybór pism*, t. I, wyb. i oprac. T. Bielski, Poznań–Warszawa 1978, s. 62-63, 188, 190.

³⁵ Por. tamże, s. 115.

ra Akcji Katolickiej³⁶ Zauważył on, że do owocnego wykonywania przez chrześcijan ich apostołstwa przyczyniają się, oprócz bezpośredniego szerzenia wiary, także uczynki chrześcijańskiego miłosierdzia, wśród których „poczesne miejsce zajmuje – jak pisał – wspieranie ubogich”³⁷ Podkreślał, że skuteczność apostołstwa wiernych zależy od świadectwa dawanego życiem prawdziwie chrześcijańskim, posiadania „wyobraźni miłosierdzia”³⁸ i gotowości do zaradzania w bliźnich braku dobra, podejmowania prób wyrwania ich z nędzy, w jaką popadli, pełnienia tego, co określane jest jako uczynki miłosierdzia co do duszy i co do ciała oraz do realizacji dzieła duchowego i materialnego miłosierdzia³⁹

III. AKTUALNOŚĆ PRZESŁANIA ŚW. WINCENTEGO PALLOTTIEGO O MIŁOSIERDZIU BOŻYM

Św. Wincenty Pallotti, pozwalając nam poprzez swe pisma poznać swój stosunek do Boga, ukazał – na przykładzie zaczerpniętym z własnego życia – rolę, jaką w życiu duchowym człowieka odgrywa znajomość tajemnicy Miłosierdzia Bożego. Na swym przykładzie pokazał, że to poznanie umożliwia osobie ludzkiej wejście w zażyłość z Bogiem, który daje się poznać w Jezusie Chrystusie jako Ojciec bogaty w miłosierdzie, skłania do zawierzenia temu Ojcu, zaufania w pełni Jego miłości miłosiernej, pobudza do oddania należnej Mu czci i do uwielbienia Go za doznawane z Jego ręki miłosierdzie. Tym samym święty ten poucza nas, że Miłosierdzie Boże winno być przedmiotem medytacji chrześcijańskiej i że Bóg przez ten przymiot uświadamia nam konieczność okazywania naszym bliźnim miłosierdzia, czyniąc z niego zasadę współżycia ludzi, życia społecznego. W przesłaniu skierowanym do nas przez św. W. Pallottiego łatwo dostrzec apel o świadczenie miłosierdzia bliźnim. Przez danie odpowiedzi na ten apel można upodobnić się do Boga i doświadczyć miłosierdzia Bożego, szczególnie wtedy, kiedy stanie się przed Nim twarzą w twarz. Jak to zostało zasygnalizowane, dla św. W. Pal-

³⁶ Por. F r e e m a n, *Św. Wincenty Pallotti jako poprzednik Akcji Katolickiej?*, s. 15-30; E. W e r o n, *Jak zakładać Akcję Katolicką. Statut*, Poznań 1996, s. 9-11.

³⁷ P a l l o t t i, *Pisma dotyczące Zjednoczenia Apostołstwa Katolickiego*, s. 115.

³⁸ Warto przypomnieć, że wyrażenia tego użył Jan Paweł II w Liście apostołskim *Novo millennio ineunte* (50) i w homilii wygłoszonej podczas mszy św. odprawionej na Błoniach krakowskich 18 VIII 2002 r.

³⁹ Por. P a l l o t t i, *Pisma dotyczące Zjednoczenia Apostołstwa Katolickiego*, s. 36, 79, 115, 133, 208, 209.

lottiego niezwykle ważną i pilną sprawą była troska o zbawienie innych, poprzez budzenie w nich wiary, na drodze głoszenia Ewangelii słowem i przybliżanie im Jezusa Chrystusa przykładem życia prawdziwie ewangelicznego, świadectwem danym innym przez okazywanie im miłości miłosiernej, wyjście naprzeciw ich nędzy, aby jej zaradzić⁴⁰ Święty ten pokazał, że poznanie tajemnicy Miłosierdzia Bożego staje się nie tylko źródłem zaangażowania w dzieło ewangelizacji, lecz także dostarcza treści, które w toku głoszenia Ewangelii przekazuje się innym. Przykładem swego życia duchowego wyraźnie pokazał, że Miłosierdzie Boże, poznane i doznane z ręki Boga, było dla niego – i może być dla każdego – podstawą zaufania Bogu i pokładania w Nim nadziei, a także źródłem prawdziwego pokoju wewnętrznego.

To tak niezwykle bogate przesłanie św. W. Pallottiego staje się szczególnie aktualne w świetle nauki Jana Pawła II na temat Miłosierdzia Bożego, zwłaszcza w encyklice *Dives in misericordia*, a także treści *Dzienniczka* św. Faustyny Kowalskiej, wielkiej apostołki Miłosierdzia Bożego. Jan Paweł II przypomniał, że Kościół od początku wyznaje miłosierdzie Boga i głosi je, stara się czynić miłosierdzie i odwołuje się do Miłosierdzia Bożego, zwłaszcza gdy pojawia się nad ludźmi jakieś zagrożenie⁴¹ Św. Faustyna Kowalska w przekazanym nam orędziu wezwała jego adresatów do poznawania tajemnicy Miłosierdzia Bożego⁴², do zaufania mu⁴³, oddania należnej czci⁴⁴, do mówienia innym o tym miłosierdziu⁴⁵, do świadczenia miłosierdzia bliźnim⁴⁶ i modlitwy o Miłosierdzie Boże⁴⁷ oraz do dziękczynienia za nie⁴⁸. Przypomniała

⁴⁰ O wielkości i różnorodności form miłosierdzia świadczonych bliźnim przez W. Pallottiego można się dowiedzieć z lektury dostępnych w języku polskim, dość obszernych publikacji ukazujących jego biografię. Spośród nich warto wymienić następujące: F. B o g d a n, *Na drogach nieskończoności. Życie i spuścizna duchowa św. Wincentego Pallottiego*, Poznań 1981; J. S t a b i ņ s k a, *Wincenty Pallotti*, Poznań 1982; F. A m o r o s o, *Od nicości do pełni w Bogu*, tł. F. Bogdan, Poznań 1991, J. W r ó b e l, *Święty Wincenty Pallotti, apostoł i mistyk*, Poznań 1992; F. M i c k i e w i c z, *Jedno życie to za mało. Powieść o czasach i osobie św. Wincentego Pallottiego*, Poznań 1994; Z a r z y c k i, dz. cyt., s. 198-205; F. B o g d a n, *Znad Tybru na podniebne szlaki. Opowieść o cichym pionierze głośnego Dzieła. W 150. rocznicę śmierci Wincentego Pallottiego*, Ząbki 2000.

⁴¹ Por. DiM, 13-15.

⁴² Por. Dz. 50, 378, 379, 438, 848, 1142, 1448, 1521, 1588, 1693.

⁴³ Por. Dz. 300, 451, 1059, 1076, 1578, 1777.

⁴⁴ Por. Dz. 206, 742, 917, 998, 1005, 1074, 1075.

⁴⁵ Por. Dz. 1074, 1076, 1146, 1448, 1728, 1739.

⁴⁶ Por. Dz. 742, 1029, 1316, 1317, 1695, 1768.

⁴⁷ Por. Dz. 687, 742, 754, 848, 1209-1228, 1397.

⁴⁸ Por. Dz. 719, 1038, 1188, 1300, 1616. Analizy treści tego orędzia dokonał m.in. W. Seremak w rozprawie: *Miłosierdzie Boże a nowa ewangelizacja. Znaki czasu*, Lublin 2001, s. 95-108.

też, podobnie jak to uczynił Jan Paweł II⁴⁹, że objawiło się ono najpełniej w Jezusie Chrystusie, wcielonym Synu Bożym, zachęcając szczególnie do kontemplacji Jego krzyża, tj. męki i śmierci, dzięki czemu może szybko w czyniącym to nastąpić wzrost poznania tajemnicy Miłosierdzia Bożego⁵⁰

Odczytanie przesłania św. Wincentego Pallottiego na temat Miłosierdzia Bożego w aspekcie nauki Jana Pawła II i treści *Dzienniczka* św. Faustyny Kowalskiej wyraźnie pokazuje, że jest ono zgodne z nauczaniem Ojca Świętego i z tym, co nam zostało przekazane jako orędzie Miłosierdzia Bożego za pośrednictwem wielkiej polskiej mistyczki, apostołki i sekretarki Miłosierdzia Bożego, jak określał ją objawiający się jej Jezus miłosierny, kanonizowanej przez Papieża-Polaka w czasie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000.

*

Św. Wincenty Pallotti nie pozostawił systematycznego traktatu na temat Miłosierdzia Bożego, ale z analizowanych treści jego pism wyraźnie wynika, że rola, jaką odegrało w jego życiu duchowym poznanie Miłosierdzia Bożego była tak wielka, że w pełni zasłużył on na miano wielkiego czciciela, piewcy i gorliwego pracownika w dziele miłosierdzia. Jest on też znakomitym nauczycielem, mistrzem duchowości miłosierdzia, stylu życia, na który ma wielki wpływ uświadomienie sobie tego, że Bóg jest Ojcem bogatym w miłosierdzie, i żądającym od ludzi, aby świadczyli miłosierdzie swym bliźnim, do czego za Jezusem Chrystusem ustawicznie wzywa wiernych Kościoł. Święty ten poucza adresatów przesłania głoszonego słowem i przykładem swego życia, że miłosierdzie – co warto raz jeszcze stwierdzić – jest istotnym elementem duchowości chrześcijańskiej.

BIBLIOGRAFIA

- A m o r o s o F., *Od nicości do pełni w Bogu*, tł. F. Bogdan, Poznań 1991.
B i e l s k i T., *Miłosierdzie Boże w życiu i pismach św. Wincentego Pallottiego*, w: „...Bo Jego Miłosierdzie na wieki” (Ps. 135) (Powołanie człowieka, t. 2), red. L. Balter, Poznań–Warszawa 1972, s. 269-294.

⁴⁹ Por. DiM, 1-3, 7-8.

⁵⁰ Por. Dz. 149, 203, 205, 252, 268, 304, 369, 445, 872, 1058, 1184, 1190, 1320, 1572, 1657, 1663, 1664, 1697.

- B o g d a n F., Na drogach nieskończoności. Życie i spuścizna duchowa św. Wincentego Pallottiego, Poznań 1981.
- B o g d a n F., Znad Tybru na podniebne szlaki. Opowieść o cichym pionierze głośnego Dzieła. W 150. rocznicę śmierci Wincentego Pallottiego, Ząbki 2000.
- F r e e m a n S., Św. Wincenty Pallotti jako poprzednik Akcji Katolickiej?, w: Akcja Katolicka dzisiaj. Materiały z sympozjum zorganizowanego w Ołtarzewie w dniach 27-29 IV 1995, z okazji 200. rocznicy urodzin św. Wincentego Pallottiego, prekursora Akcji Katolickiej, red. M. Kowalczyk, J. Warzecha, Ząbki 1996, s. 17-25.
- M i c k i e w i c z F., Jedno życie to za mało. Powieść o czasach i osobie św. Wincentego Pallottiego, Poznań 1994.
- P a l l o t t i W., św., Bóg – Miłość Nieskończona, Warszawa [b.r.w.].
- P a l l o t t i W., św., Pisma dotyczące Zjednoczenia Apostolstwa Katolickiego, w: Św. Wincenty P a l l o t t i, Wybór pism, t. I, wyb. i oprac. T. Bielski, Poznań-Warszawa 1978.
- P a l l o t t i W., św., Postanowienia i dążenia [b.m.r.w.].
- P a r z y s z e k Cz., Apostolstwo świeckich jako odpowiedź miłosiernemu Bogu w Pismach św. Wincentego Pallottiego, w: Powołanie do apostolstwa, red. L. Balter, Poznań-Warszawa 1975 (Powołanie człowieka, t. 4), s. 320-346
- S e r e m a k W., Miłosierdzie Boże a nowa ewangelizacja. Znaki czasu, Lublin 2001, s. 95-108.
- S t a b i Ń s k a J., Wincenty Pallotti, Poznań 1982.
- W e r o n E., Miłosierdzie Boże w apostolskim powołaniu ludzi świeckich, w: Powołanie do apostolstwa, red. L. Balter, Poznań-Warszawa 1975 (Powołanie człowieka, t. 4), s. 189-203.
- W r ó b e l J., Święty Wincenty Pallotti, apostoł i mistyk, Poznań 1992.
- Z a r z y c k i S., Miłosierdzie w działalności apostolskiej św. Wincentego Pallottiego, w: Oblicza doskonałości chrześcijańskiej, red. M. Chmielewski, Lublin 1996, s. 191-205.

DIVINE MERCY IN THE SPIRITUAL LIFE OF ST. VINCENT PALLOTTI

S u m m a r y

The author has analysed the writings of St. Vincent Pallotti (1795-1850) in order to study the role which Divine Mercy played in Pallotti's spiritual life, the founder of the Association of Catholic Apostleship and precursor of Catholic Action. The study has shown that the knowledge of Divine Mercy, which St. Vincent Pallotti acquired, had played an enormous role in his spiritual life. Therefore he fully deserves to be called a great worshipper and ardent participant in the work of Divine Mercy, and also a prominent master of spiritual mercy. His message proclaimed in the words and examples of his life entirely confirms the opinion popular among theologians, i.e. that mercy is an essential element of Christian spirituality.

Translated by Jan Kłos

Słowa kluczowe: Miłosierdzie Boże, głoszenie, świadczenie miłosierdzia, duchowość chrześcijańska.

Key words: Divine Mercy, proclamation, testimony, Christian spirituality.